

ARBOGA KOMMUN

Riktlinjer för kommunstyrelsens uppsiktsplikt

Nämnder, hel- och delägda bolag samt kommunalförbund

Innehåll

1	Inledning och syfte	3
2	Vad säger kommunallagen?.....	3
3	Varför finns uppsiktsplikten?	3
4	Vad innebär kommunstyrelsens uppsiktsplikt och vilka berörs?	3
5	Hur genomförs uppsiktsplikten?	4
6	Vad är viktigt att tänka på?.....	4
7	Vad kan kommunstyrelsen besluta om?	5
8	Uppsikt över nämndernas verksamhet.....	5
9	Uppsikt över de helägda bolagens verksamhet.....	6
10	Uppsikt över de delägda bolagens verksamhet.....	7
11	Uppsikt över verksamhet i gemensam nämnd	7
12	Uppsikt över kommunalförbund	8

1 Inledning och syfte

Syftet med detta dokument är att klargöra vad kommunstyrelsens uppsiktsplikt innebär, vad den inriktas mot, vilken information som behövs och hur den praktiskt genomförs.

2 Vad säger kommunallagen?

Enligt kommunallagen 6 kap. 1 § ska kommunstyrelsen leda och samordna förvaltningen av kommunens angelägenheter och ha uppsikt över övriga nämnders och gemensamma nämnders verksamhet, verksamhet enligt avtalssamverkan, verksamhet i kommunala bolag samt verksamheter i kommunalförbund som kommunen är medlem i.

Enligt kommunallagen 6 kap 9 § har kommunstyrelsen en så kallad förstärkt uppsiktsplikt över kommunala bolag. Det innebär att kommunstyrelsen i årliga beslut, för varje kommunalt aktiebolag, ska pröva om den verksamhet som bolaget har bedrivit varit förenlig med det fastställda kommunala ändamålet samt utförts inom ramen för de kommunala befogenheterna. Om kommunstyrelsen finner att så inte är fallet, ska kommunstyrelsen lämna förslag till fullmäktige om nödvändiga åtgärder.

3 Varför finns uppsiktsplikten?

Uppsiktsplikten finns för att kommunstyrelsen ska kontrollera att kommunens verksamhet bedrivs och utvecklas i enlighet med lagar, förordningar och beslutade styrdokument samt att dessa efterlevs.

4 Vad innebär kommunstyrelsens uppsiktsplikt och vilka berörs?

Uppsiktsplikten innebär att kommunstyrelsen på ett systematiskt sätt ska följa utvecklingen inom nämnder och kommunala bolag. Uppsiktsplikten innefattar även verksamheter där det finns avtalssamverkan och verksamhet i kommunalförbund som Arboga kommun är medlem i.

Kommunstyrelsen har utifrån uppsiktsplikten rätt att göra påpekanden, lämna råd och anvisningar samt lämna förslag till kommunfullmäktige om eventuella förändringar.

Uppsiktsplikten innebär dock inte att kommunstyrelsen ska gå in och granska enskilda ärenden hos nämnder, bolag med flera. Detta gäller särskilt andra nämnders myndighetsutövning, tillämpning av lag eller ärenden som i övrigt rör enskilda. I dessa ärenden får inte kommunstyrelsen agera.

5 Hur genomförs uppsiktsplikten?

Kommunstyrelsens ansvar för att utöva uppsikt över övriga kommunala verksamheter finns inskrivet i styrelsens reglemente. Uppsiktsplikten är nära sammankopplad med kommunstyrelsens uppgift att styra, leda och samordna kommunens verksamheter i stort. Kommunstyrelsen har till uppgift att följa frågor av betydelse för kommunens utveckling och ekonomiska ställning. Kommunstyrelsen ska leda och samordna förvaltningen av kommunens angelägenheter och ha uppsikt över övriga nämnders verksamhet så att kommunfullmäktiges beslut följs och genomförs.

I Arboga kommuns styrmodell konstateras att uppsiktsplikten utförs inom ramen för styrmodellen och dess olika delar. Det innebär att uppsiktsplikten inte är en sidoordnad eller separat uppgift utan en del av att arbeta enligt styrmodellen. Uppgiften att operativt leda och samordna arbetet med uppsikt ligger hos kommundirektören på kommunstyrelsens uppdrag.

Uppsikten utövas genom:

- Analys av förutsättningar och omvärld
- Uppföljning av vision, värdegrund, mål och indikatorer samt uppdrag
- Uppföljning av finansiella mål och budget
- Uppföljning av kvalitetsfaktorer och kvalitetsindikatorer
- Uppföljning av intern kontroll och riskanalyser.

Ytterligare delar i uppsikten är att kommunstyrelsen tar del av protokoll och annan dokumentation från nämnder och bolag. Vidare kan som en del i uppsikten förvaltningschefer/VD bjudas in till kommunstyrelsen för att informera om verksamheten.

I det följande redovisas mer specifikt om hur uppsikten utövas när det gäller nämnder, helägda bolag, delägda bolag, gemensam nämnd och avtalssamverkan samt kommunalförbund.

6 Vad är viktigt att tänka på?

Ansvaret för uppsiktsplikten gäller hela kommunstyrelsen. Vid uppsiktsaktiviteter där inte hela styrelsen deltar, till exempel budget- och ägardialoger, ska rapportering av väsentlig information ske till hela styrelsen genom information på sammanträde.

Kommunstyrelsens behov av uppsiktsaktiviteter kan variera över tid både vad gäller inriktning och form. Styrelsen kan vid behov initiera uppsiktsaktiviteter utöver vad som genomförs utifrån styrmodellen, till exempel särskilda dialogmöten.

7 Vad kan kommunstyrelsen besluta om?

Som en effekt av uppsiktsplikten kan kommunstyrelsen vidta följande beslut:

- Begära in yttranden och upplysningar från berörda verksamheter
- Begära kompletterande uppgifter kring en specifik fråga
- Göra påpekanden och lämna råd eller anvisningar till nämnder och styrelser
- Ge kommundirektören i uppdrag att initiera en fördjupad uppföljning
- I ett specifikt ärende ge presidiet i uppdrag att föra dialog med presidiet för en annan nämnd om detta.

Om det är nödvändigt med andra åtgärder ska kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige att agera.

8 Uppsikt över nämndernas verksamhet

Uppsikten utövas i huvudsak inom ramen för styrmodellens planerings- och uppföljningsprocesser. I delårsrapport till och med augusti och vid årsredovisningen görs en bedömning av hur väl nämnden uppfyller sitt grunduppdrag gentemot kommuninvånarna samt ekonomisk uppföljning. Vid tertialuppföljning till och med april samt uppföljningar i mars, juni och november ligger fokus på ekonomin.

I anslutning till uppföljningstillfällena kan dialogmöten genomföras mellan kommunstyrelsens presidium och presidiet i respektive nämnd. Vid dialogmötena fattas, som framgår av benämningen, inga beslut. Om beslut av något slag krävs initieras sådana ärenden i särskild ordning.

En del i uppsikten är vidare att kommunstyrelsen får del av:

- Protokoll från nämndernas sammanträden
- Nämndernas budget
- Nämndernas delårsrapporter och årsredovisningar
- Nämndernas arbete med intern kontroll
- Kommunrevisionens olika granskningsrapporter
- Annan information av väsentlig karaktär i nämnder och förvaltningar som förmedlas av kommundirektören vid kommunstyrelsens sammanträden
- Nämndernas uppsikt över verksamhet som utförs av privata utförare och hur tillsynen av privata utförare har utförts.

9 Uppsikt över de helägda bolagens verksamhet

Kommunstyrelsen ska ha löpande uppsikt över den kommunala verksamhet som bedrivs i kommunala bolag. Utöver detta har styrelsen från 1 januari 2013 en så kallad förstärkt uppsiktsplikt över de kommunala aktiebolagen.

Den förstärkta uppsiktsplikten innebär att kommunstyrelsen i årliga beslut, för varje kommunalt aktiebolag, ska pröva om den verksamhet som bolaget har bedrivit varit förenlig med det fastställda kommunala ändamålet samt utförts inom ramen för de kommunala befogenheterna. Om kommunstyrelsen finner att så inte är fallet, ska kommunstyrelsen lämna förslag till fullmäktige om nödvändiga åtgärder.

Högsta förvaltningsdomstolen har i en dom 2018 slagit fast att uppsiktsskyldigheten är övergripande och att det av detta följer att kommunstyrelsen inte är skyldig att granska samtliga enskilda affärshändelser i ett bolag. Granskningen ska dock vara tillräckligt omfattande för att möjliggöra en bedömning av om verksamheten som helhet har haft en sådan inriktning och bedrivits på ett sådant sätt att den varit kompetensenlig.

Arboga kommun har de helägda bolagen Arbogabostäder AB, Kommunfastigheter i Arboga AB, Arboga Kommunalteknik AB och Arboga Vatten och Avlopp AB med Rådhuset i Arboga som moderbolag i en koncernbildning. Styrelsen Rådhuset i Arboga AB har därigenom rollen som koncernstyrelse och företräder ägaren gentemot dotterbolagen. Rollfördelningen mellan kommunfullmäktige, kommunstyrelsen och styrelsen Rådhuset i Arboga AB när det gäller styrningen av de helägda bolagen finns beskriven i det gemensamma ägardirektivet för koncernen.

När det gäller uppsiktsplikten har styrelsen i Rådhuset i Arboga AB ett särskilt ansvar att för kommunstyrelsens räkning samla underlag från dotterbolagen inför kommunstyrelsen årliga beslut med anledning av uppsiktsplikten.

Uppsikten över de helägda bolagen utövas i huvudsak inom ramen för styrmodellens planerings- och uppföljningsprocesser. I tertiäluppföljningen per april görs en bedömning av det ekonomiska utfallet. I delårsrapport per augusti och vid årsredovisningen görs utöver ekonomin även en bedömning av hur väl bolagen uppfyller sitt grunduppdrag gentemot kommuninvånarna.

Kommunstyrelsen tar vidare del av årsredovisningen för moderbolaget bolagen i Rådhuset i Arboga AB och beslutar om uppdrag till kommunens ombud på årsstämman.

En del i uppsikten är vidare att kommunstyrelsen får del av:

- Protokoll från bolagsstyrelsernas sammanträden
- Bolagens budgetplaner/ affärsplaner
- Bolagens delårsrapporter och årsredovisningar
- Bolagens arbete med intern kontroll
- Revisorernas olika granskningsrapporter
- Annan information av väsentlig karaktär i bolagen som förmedlas av kommundirektören vid kommunstyrelsens sammanträden.

VD eller styrelseordförande medverkar och informerar om dotterbolagens verksamhet vid kommunfullmäktiges sammanträde i april.

10 Uppsikt över de delägda bolagens verksamhet

Kommunstyrelsen har löpande uppsikt över de delägda kommunala bolagens verksamhet på samma sätt som gäller för de helägda bolagen.

Uppsikten utövas i huvudsak inom ramen för styrmodellens planerings- och uppföljningsprocesser då bolaget ingår i kommunens koncernredovisning. I tertialuppföljningen per april görs en bedömning av det ekonomiska utfallet. I delårsrapport per augusti och vid årsredovisningen görs utöver ekonomin även en bedömning av hur väl bolagen uppfyller sitt grunduppdrag gentemot kommuninvånarna.

Kommunstyrelsen tar vidare del av årsredovisningarna för de delägda bolagen och beslutar om uppdrag till kommunens ombud på respektive årsstämma.

En del i uppsikten är vidare att kommunstyrelsen får del av:

- Protokoll från bolagsstyrelsernas sammanträden
- Bolagens budgetplaner/ affärsplaner
- Bolagens delårsrapporter och årsredovisningar
- Bolagens arbete med intern kontroll
- Revisorernas olika granskningsrapporter
- Annan information av väsentlig karaktär i bolagen som förmedlas av kommundirektören vid kommunstyrelsens sammanträden.

VD eller styrelseordförande medverkar och informerar om bolagens verksamhet vid kommunfullmäktiges sammanträde i april.

11 Uppsikt över verksamhet i gemensam nämnd

Kommunstyrelsens ska ha löpande uppsikt över verksamhet som sker i gemensam nämnd enligt kommunallagen 9 kap. 37 §.

Kommunen är medlem i den gemensamma överförmyndarnämnden och i den gemensamma hjälpmedelsnämnden.

Uppsikten utövas i huvudsak inom ramen för styrmodellens planerings- och uppföljningsprocesser.

En del i uppsikten är vidare att kommunstyrelsen får del av:

- Protokoll från nämndens sammanträden
- Nämndens budgetplan
- Nämndens årsrapport
- Nämndens arbete med intern kontroll
- Revisorernas olika granskningsrapporter
- Annan information av väsentlig karaktär i nämnden som förmedlas av kommundirektören vid kommunstyrelsens sammanträden.

12 Uppsikt över kommunalförbund

Kommunstyrelsen ska ha löpande uppsikt över de kommunalförbund som man är medlem i på liknande sätt som i delägda kommunala bolagen.

Kommunen är medlem i Västra Mälardalens Kommunalförbund, Västra Mälardalens myndighetsförbund, Räddningstjänstförbundet Mälardalen och VafabMiljö.

Uppsikten över kommunalförbunden utövas i huvudsak inom ramen för styrmodellens planerings- och uppföljningsprocesser då förbunden ingår i kommunens koncernredovisning.

Kommunstyrelsen tar vidare del av årsredovisningarna för kommunalförbunden och föreslår kommunfullmäktige beslut om godkännande och ansvarsfrihet.

I förbunden genomförs ägarsamråd tillsammans med de övriga ägarkommunerna enligt förbundsordningarna.

En del i uppsikten är vidare att kommunstyrelsen får del av:

- Protokoll från direktionernas sammanträden
- Förbundens budgetplaner/ affärsplaner
- Förbundens delårsrapporter och årsredovisningar
- Förbundens arbete med intern kontroll
- Revisorernas olika granskningsrapporter
- Annan information om väsentlig karaktär i förbunden som förmedlas av kommundirektören vid kommunstyrelsens sammanträden.